

Az anyanyelv hatásának tükröződése a spanyol névszórendszerben a magyar tanulóknál

A spanyol nyelv tanítása-tanulása során felmerülő, a magyar tanuló számára nehézségeket okozó, nehezen körülírható nyelvtani problémák között az igerendszerrel, az igemódok és igeidők, főként a kötőmód, valamint a befejezett és folyamatos múlt idő használatával kapcsolatos kérdéseket szokták első helyen említeni.

A spanyol nyelvtan oktatásának néhány főbb kérdése

A felmerülő nehézségeket általában mindenki azzal magyarázza, hogy e nyelvtani kategóriák alkalmazásának körülményei nehezen körülírhatók. Valójában azonban mind a kötőmód, mind az említett igeidők használatát világosan meghatározzák a mondatbeli elemek (pl. a főmondatban szereplő ige jelentése, a mellékmondatban megjelenő cselekvés, történés tapasztalt vagy nem tapasztalt jellege, illetve az időhatározók stb.), mint ahogy azt a szóban forgó kérdésekkel foglalkozó művek (*Győri Anna: A kötőmód; László Sándor: Imperfecto vagy indefinido?*) szisztematikusan leírják. A magyar nyelvtanuló számára általában nem ezeknek a kérdéseknek a rendszerezhetősége jelent gondot, sokkal inkább az, hogy a magyar nyelvtanól idegen kategóriákról van szó.

A névszórendszerrel kapcsolatban sokkal ritkábban kerülnek szóba hasonló problémák, hiszen az esetragozás hiánya miatt ez jóval egyszerűbb, mint az igerendszer. Ugyanakkor a spanyol nominális rendszernek is vannak olyan, a magyar nyelvben ismeretlen jellemzői, amelyek megnehezítik a magyar nyelvtanuló dolgát. Ezek közül kiemelhető a gyakorlatilag az egész névszórendszerre kiterjedő *nyelvtani nem* megléte, valamint különösen a nemeken kívül az esetragozást is megtartó, ráadásul hangsúlyos és hangsúlytalan alakokat ismerő *személyes névmási rendszer*. Középszintű tanulóknál írásbeli dolgozataiban a több funkciót is betöl-

tó, hol hangsúlytalan személyes névmás, hol határozott névelő szerepében megjelenő „*lo*” alak alkalmazásával kapcsolatban előforduló, néha meglepőnek tűnő nyelvtani hibák azt igazolják, hogy a névszórendszer bizonyos elemei is megnehezíthetik a nyelvtanuló dolgát. A következőkben a „*lo*” funkcióinak rövid áttekintése után ilyen írásbeli dolgozatokból vett példákkal mutatom be azokat a legjellegzetesebb hibákat, amelyek ennek a nyelvi elemnek az alkalmazásakor felmerülnek és valamilyen formában kapcsolatban állnak a spanyol névszórendszerre vonatkozó fent említett problémákkal, egyúttal javaslatokat teszek a hibák okainak felderítésére, magyarázatára is, majd összefoglalom vizsgálataim eredményeit és az azokra alapozott következtetéseimet, melyek – úgy vélem – a nyelvoktatás szempontjából általános tanulságokkal is szolgálnak.

A „*lo*” funkciói

A „*lo*” alak a spanyolban több szerepet is betölthet, lehet

– melléknevek és szókapcsolatok elvont főnévvé alakítására szolgáló ún. „semlegesnemű” határozott névelő:

például: *Lo importante es que estudiemos.*
„Az a fontos, hogy tanuljunk.”

Lo que cantan es una canción popular.
„Amit énekelnek, az egy népdal”;

– egyes számú hímnemű vagy elvont, nem főnevesíthető fogalmakra vonatkozó ún. „semlegesnemű” tárgysetű hangsúlytalan személyes névmás:

például: *Lo conozco.*

„Ismerem (öt/azt).”

No lo sé.

„Nem tudom (azt);”

– az igei-névszói állítmány névszói részét helyettesítő, tehát nem tárgy esetben álló névmás, amely nem változékony alakú, vagyis a helyettesített főnévvel vagy melléknévvvel nemben és számban nem egyeztetjük (ezért *lo*):

például: *Sois profesores? – No lo somos.*

„Tanárok vagytok?” – „Nem vagyunk azok.”

A „*lo*” használatával kapcsolatos hibatípusok

A fenti példamondatokból kitűnik, hogy a szóban forgó egyetlen, azonosnak tűnő alakhoz több funkció is társítható, ami – egyéb tényezők mellett – közrejátszhat abban, hogy viszonylag gyakoriak a vele valamilyen formában összefüggésbe hozható nyelvtani hibák. Ezeket a következők szerint csoportosíthatjuk:

a „*lo*” „semleges”, nem változékony alakú, nem egyeztetett névelő helyett nemben, számban egyeztetett – főként egyes számú hímnemű – névelő alkalmazása főnevesített melléknév vagy szókapcsolat előtt;

a hangsúlytalan „*lo*” forma helytelen használata hangsúlyos személyes névmási alakok helyett például alanyi funkcióban vagy előljáróval;

a hangsúlytalan „*lo*” alak felesleges megjelenése tárgyi alárendelt mellékmondat előtti főmondatban – a hangsúlytalan névmási alakkal kiegészített spanyol igeformák és a magyar tárgyas ragozás közötti párhuzam túlzott mértékű befolyása miatt;

a „*lo*” forma esetlegesnek, következtelennek tűnő alkalmazása a *que* vonatkozó névmással bevezetett alárendelt mellékmondatok előtti főmondatban;

a „*lo*” forma elhagyása olyan mondatokban, amelyeknek tárgya a *todo* névmás.

A hibatípusok illusztrációja konkrét példákkal

Lássunk néhány konkrét példát a fenti hibatípusokra:

a) Gyakori, könnyen kiigazítható vétség a hímnemű egyes számú határozott névelő

használata főnévi előzmény nélküli melléknevek elvont főnévvé alakításakor, amikor a *lo* alak használata lenne indokolt:

Például: **El más importante es comenzar a trabajar.*

„A legfontosabb az, hogy elkezdjük dolgozni.”

Ez a hiba különösen a tanuláshoz abban a szakaszában gyakori, amikor a tanuló már ismeri a nyelvtani nemeket, képes a főnév nemének megfelelően alkalmazni az *el*, *la*, *los*, *las* him-, illetve nőnemű alakokat, de még nem világos számára, mi a *lo* szerepe. A hiba kiküszöbölhető annak tudatosításával, hogy a *lo* „semlegesnemű”, pontosabban nem változékony, egyeztetetetlen alakot kell alkalmaznunk minden olyan esetben, amikor a főnévvé alakítandó melléknév vagy szókapcsolat főnévi előzmény nélkül áll, azaz *nincs mivel* egyeztetni a névelőt. A gyakorlatban ez a feladat úgy valósítható meg, ha a tanulóval „visszakeresztjük” azt a főnevet, amelyre az önállóan álló melléknév vagy szókapcsolat vonatkozik és amellyel ennek következtében nemben és számban egyeznie kell. Ha *nincs ilyen*, akkor a határozott névelő szükségszerűen *lo*. Például: Előzmény: *Tengo dos bicicletas.* – *Me gusta más la azul.* „Jobban tetszik nekem a kék (kerékpár).” *De: Me gusta lo hermoso.* Nekem tetszik (minden), *ami szép.*” Ha ebben az esetben a tanuló a helytelen *Me gusta el hermoso* mondatot használta, de nem fog a „visszakeresés” során hímnemű főnévi előzményt találni, rá fog jönni, hogy a *lo hermoso* a helyes megoldás. Célszerűnek látszik a *lo* alakot semlegesnemű névelő helyett *nem változékony (invariable)* vagy *nem egyeztethető* alaknak nevezni, hiszen a spanyolban gyakorlatilag nem létezik a semlegesnem kategóriája, és ez az elnevezés csupán arra utal, hogy nem hímnemű, de nem is nőnemű alakról van szó. Ugyanakkor a *nem változékony* kifejezés azért is helytállóan látszik, mert a *lo* nemcsak nemben, de számban sem egyeztetett forma.

A vonatkozó névmással bevezetett alárendelt mellékmondatok is hibaforrást jelenthetnek, ha a tanuló *nincs* tisztában azzal, hogy a *que* alakot mikor kell a *lo* névelővel, illet-

ve nélküle használni. A következő mondatok ilyen eseteket illusztrálnak:

*Uno tiene que trabajar además de estudiar, *que* es muy difícil.

„Az embernek dolgoznia kell a tanulás mellett, *ami* nagyon nehéz.”

*Cerraron muchas fábricas, *que* significa que hay muchos parados.

„Sok gyárat bezártak, *ami* azt jelenti, hogy sok munkanélküli van.”

*Este es el monte más famoso *lo que* uno tiene que visitar.

„Ez a leghíresebb hegy, *amelyet* meg kell nézni.”

*Hay otra cosa *lo que* tenemos que tomar en consideración.

„Van még egy dolog, *amelyet* figyelembe kell vennünk.”

Első pillantásra úgy tűnik, a példák alapján csak azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a tanuló nem látja világosan a *que* és a *lo que* közötti különbséget, ezért esetlegesen alkalmazza azokat. A példákban szereplő mellékmondatok megvizsgálása után azonban kiderül, hogy ezekben a *que* a mellékmondat igéjének alanyát, a *lo que* pedig a tárgyát helyettesíti, a tanuló számára tehát a *lo* – bizonyára a hangsúlytalan tárgyestű névmás hatására – a tárgyi funkcióhoz kapcsolódik. Tisztázni kell tehát, hogy a *lo* névelőnek a vonatkozó névmások előtti használatát nem az alanyi vagy tárgyi funkció határozza meg, hiszen ezeket csak a személyes névmások formái képesek megkülönböztetni, hanem az, hogy a vonatkozó névmásnak van-e főnévi előzménye vagy sem. Amennyiben a mellékmondat konkrét főnévre vonatkozik, a *que* formát kell alkalmazni, például:

Hay otra cosa *que* tenemos que tomar en consideración.

„Van még egy dolog, *amelyet* figyelembe kell vennünk.”

Ha a vonatkozó névmással bevezetett mellékmondat nem főnévi vagy főnevesített előzményre vonatkozik, hanem az egész főmondatra, akkor a *lo que* alakot kell használni, például:

Cerraron muchas fábricas, *lo que* significa que hay muchos parados.

„Sok gyárat bezártak, *ami* azt jelenti, hogy sok munkanélküli van.”

Ez gyakorlatilag a magyar *ami*, *amit* (= *lo que*), illetve *amely*, *amelyet* (= *que*) használatával vág egybe.

Sokkal szerteágazóbbak a *lo* névmási alakokkal kapcsolatban előforduló nyelvtani hibák, amelyeket a következőkben próbálok bemutatni és magyarázni.

b) Meglepően gyakran bukkan fel a hangsúlytalan *lo* névmási használata alanyi funkcióban elvont főnevekre vonatkozó visszautaláskor, mint például:

(Előzmény: Haremos un viaje a España.

„Tesztünk egy utazást Spanyolországba.”)

*Lo durará dos semanas.

„Két hétig fog tartani.”

(Előzmény: Llamé la ambulancia.

„Kihívtam a mentőszolgálatot.”)

*Lo llegó en diez minutos.

„Tíz perc alatt megérkezett.”

Ezekben a mondatokban egyáltalán nem lenne szükséges névmást alkalmazni, hiszen nem az alany kiemeléséről van szó, itt tehát bármilyen – akár hangsúlyos, akár hangsúlytalan – névmás használata felesleges, a tanuló mégis alkalmaz névmást. A névmási alak használatának ilyen kényszerre abból eredhet, hogy a tanuló úgy érzi, névmás nélkül a mondatból hiányozna az alany, különösen, ha az órákon gyakorlás közben a tanár többször figyelmeztette arra, hogy a feltett kérdésekre „egész mondatmal kell válaszolni”. Szó lehet azonban olyan más, a tanuló által ismert idegen nyelvek hatásáról is, amelyekben (pl. angol) ilyen esetekben kötelező a névmás használata – bár ennek ellenőrzésére nem volt lehetőségem.

Amennyiben – például kiemelés céljából – mégis alkalmazunk névmást alanyi funkcióban, akkor csakis a helyettesített főnévvel nemben és számban egyeztetett *él*, *la*, *ellos*, *ellas* hangsúlyos formák használatáról lehet szó, a tanuló mégis a *lo* alakot ítéli megfelelőnek. Ennek okai a következők lehetnek:

A hangsúlytalan *lo* alak használatára sarkallhatja a tanulót, ha nincs tisztában a természetes és a pusztán nyelvtani nem létezésével, vagyis azzal, hogy a spanyolban nemcsak az élőlényt jelentő főnevek hím-, illetve nőneműek – a jelentésüknek megfelelően –, hanem, természetesen mindenfé-

le szemantikai motiváció nélkül, az élettelen dolgokat, elvont fogalmakat jelentő főnevek is, és az utóbbiakat semlegesnemeknek tekinti, ezért a nem élőt jelentő főnevet olyan névmással szeretné helyettesíteni, amely nem hím- és nem is nőnemű. Ennek a logikának az elvont fogalmakra – tehát személyekre sohasem – vonatkozó hangsúlyos *ello* forma használata felelne meg anyai funkcióban, ezt azonban a spanyol köznyelv is rendkívül ritkán alkalmazza – szerepét az *eso* mutató névmás kezdi átvenni –, ezért a tanulók általában nem is ismerik, így választásuk a másik „semlegesnek” tűnő, ám hangsúlytalan, ezért itt helytelen *lo* alakra esik.

A tanuló azért is törekedhet valamiféle neki „semlegesnek” tűnő alak használatára, mert számára a hangsúlyos *él, ella, ellos, ellas* formák a magyar *ő, űk*, személyekre vonatkozó névmásokhoz kapcsolódnak, ezért nem használja a hímnemű és nőnemű alakokat élettelenek esetében.

Szintén előfordul a hangsúlytalan *lo* forma helytelen alkalmazása olyan esetekben, amikor az elvont főnevet helyettesítő névmás előljáróval áll, ennek megfelelően valamelyik hangsúlyos alakot kellene használni.

Például: *Si uno tiene talento, tiene que sacar provecho de *lo*.

Ez a hibás mondat kétféleképpen értelmezhető. Amennyiben az előljáró alak az előző tagmondatban szereplő hímnemű egyes számú *talento* főnévre vonatkozik, akkor ennek megfelelően a hímnemű, egyes számú *hangsúlyos él* formát kell alkalmazni; ha viszont az egész megelőző *tagmondatra*, amely természetesen nem névszói előzmény, így nincsenek névszói morfémaik sem, akkor nyilvánvalóan a „semleges”, nem egyeztetett, de szintén hangsúlyos *ello* forma használata szükséges. A két helyes, más-más jelentésű mondat tehát a következőképpen hangzik: A) Si uno tiene talento, tiene que sacar provecho de *él*. Ha az embernek van tehetsége, ki kell használnia azt (a tehetségét). B) Si uno tiene talento, tiene que sacar provecho de *ello*. „Ha az embernek van tehetsége, ki kell használnia ezt (a tényt, hogy van tehetsége).”

A fentiekben ismertetett hibák elkerülése, javítása érdekében a következő elveket kell világosan megértetni a tanulóval:

1. A spanyol – akárcsak a magyar – mondat akkor is értelmes lehet, ha nincs benne jelen főnévvel vagy névmással kifejezett alany, tehát a korábban már jelölt alanyt nem szükséges a következő mondat(ok)ban névmási alakban megismételni. Például: *Avisé la ambulancia. Llegó en diez minutos.*

2. Alanyi funkcióban és előljáróval csak a személyes névmások hangsúlyos alakjai állhatnak (*él, ella, ellos, ellas*, illetve *ello*), amelyek – az *ello* kivételével – *minden* – tehát mind élőlényt, mind tárgyat vagy elvont fogalmat jelentő – főnevet helyettesíthetnek. Az *ello* hangsúlyos alakot nem főnévi – ezért nyelvtani nemet és számot nélkülöző – elem kifejezésére lehet használni.

3. Ha a hangsúlytalan *lo* névmási alak nem a mondat tárgya, akkor csakis a névszói-igei állítmány névszói része lehet, *alany sohasem*.

c) Előfordul, hogy a tanuló a tárgyi alárendelt mondatokat megelőző főmondatban a spanyol szintaktikai szabályokkal ellentétben az alárendelt mellékmondatra utaló *lo* alakot használ, például:

* *Lo digo que tenemos que estudiar.* „Azt mondom, hogy tanulnunk kell.”

* *Lo siento que no hayas llegado antes.* „Sajnálom, hogy nem korábban érkezél.”

A *lo* forma használata ebben az esetben minden bizonnyal összefüggésbe hozható a spanyol hangsúlytalan tárgyesetű névmási alakok és a magyar tárgyas igeragozás közötti, a nyelvtanár által néha túlzottan hangsúlyozott párhuzammal. Például: *Veo. Látok. Lo veo. Látom (őt, azt)*. Valójában a magyarban gyakran olyan esetekben is tárgyas ragozást alkalmazunk, amikor a spanyol nem használ névmást. A bonyolult szabályegyüttesből elegendő kiemelni azt, hogy a spanyol – az előrevetett tárgy és a tárgy szerepét betöltő *todo* esetétől eltekintve – *csak* akkor használja a hangsúlytalan tárgyesetű névmási alakokat, ha a tárgy *más formában nincs jelen* a mondatban. A fenti példamondatokban az alárendelt mellékmondat fejezi ki a tárgyat, amely ilyen formában tehát *megjelenik* a mondat-

ban, ezért a névmás használata a főmondatban felesleges.

d) A vonatkozó névmással összekapcsolt alárendelő összetételekben is előfordul a *lo* formának a főmondatban szereplő, a mellékmondatra vonatkozó utalószóhoz hasonló, helytelen alkalmazása spanyol mondatokban, mint például:

**Lo gana ingreso a la universidad que tiene dinero.*

„Az nyer felvételt az egyetemre, akinek pénze van.”

**Quien espera ganar dinero pronto, lo ya sabe más de la vida.*

Aki hamar akar pénzt keresni, az már többet tud az életről.

A hangsúlytalan *lo* forma ezekben a mondatokban ugyanúgy az alanyt helyettesíti, mint a b) pontban említett esetekben, tehát használata helytelen, mivel alanyi funkcióban csakis hangsúlyos alakokat szabad használni. Ezenkívül itt felesleges is bármilyen névmás alkalmazása, hiszen a hiányzó mondatrészt maga az alárendelt mellékmondat helyettesíti, névmásra nincs szükség. Nyilvánvaló, hogy a c) pontban szereplő példamondatokhoz hasonlóan ebben az esetben is a magyar mondatok főmondati részében megjelenő, a mellékmondatra vonatkozó *az* utalószót igyekszik lefordítani a tanuló – feleslegesen, hiszen, mint már említettük, az ilyen utalószónak nincs spanyol megfelelője. Az említett példák azt bizonyítják, hogy a magyar tanuló valamiképpen azonosnak véli a magyar *az* és a spanyol *lo* alakokat.

e) Igen gyakran előforduló hiba a *lo* hangsúlytalan névmás elmaradása az állítmány mellől, amikor annak tárgya a *todo* határozatlan névmás.

**Ya he planeado todo.*

„Már mindent elterveztem.”

**Veré todo.*

„Mindent látni fogok.”

Az előrevetett tárgy esetén kívül ez a másik olyan eset, ahol a tárgy két alakban is megjelenik a mondatban: egyszer a *todo* határozatlan névmás, egyszer pedig a tárgy esetű, szintén változatlan alakú *lo* hangsúlytalan névmás formájában. Amennyiben a tanuló nem ismeri ezt a kivételt, nem al-

kalmazza a hangsúlytalan névmást, amelynek megfelelő elem magyar mondatban sem szerepel.

Következtetések

A fenti példák alapján a spanyol nyelv tanítása során a spanyol névszórendszerrel kapcsolatban felmerülő nyelvtani problémákról az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

A spanyol névszórendszer egyik jellegzetessége a nyelvtani nem létezése. Ez az élőt jelentő főnevek esetében általában kapcsolatban van a biológiai nemmel (masculino=macho, femenino=hembra), a nem élőt jelentő főnevek esetében pedig önkényes. Az előző fejezet b) pontjában vizsgált nyelvtani hibák azt bizonyítják, hogy a főnevek névmással történő helyettesítésekor a tanuló a nyelvtani nemet gyakran természetes nemként kezeli, ami abban nyilvánul meg, hogy a magyarnak megfelelően különböző névmásokat használ az élőt, illetve az élettelen jelentő főnevek helyettesítésére: az *él*, *ella*, *ellos*, *ellas* hím-, illetve nőnemű névmási alakokat kizárólag biológiai nemmel rendelkező élőket jelentő főnevek helyettesítésére használja, míg az élettelen tárgyakat és fogalmakat jelentő főnevek esetében a biológiai nem hiányának érzékeltetésére „semlegesnemű” alakot alkalmaz, függetlenül a helyettesített főnév valódi nyelvtani nemétől. Más szóval ezekben az esetekben a tanuló az egész spanyol névszórendszerre kiterjedő hímnemű/nőnemű oppozíció helyett, amelynek megfelelően *minden főnevet jelentésétől függetlenül a vele nemben és számban egyező névmással* kell helyettesíteni (*el profesor/el edificio/el talento=él*, *la profesora/la mesa/la ambulancia=ella*) – sohasem semleges alakkal –, a magyar személyes névmási rendszer élő/élettelen oppozícióját alkalmazza (**él/ella=ő*; *ello/lo=az*), amely azonban a spanyolban ismeretlen.

Az előbbi problémához kapcsolódik az általában „semlegesnek” nevezett névmási *ello*, *lo* és a *lo* határozott névelő alkalmazásának kérdésköre. Mint az előző fejezet a)

és b) pontjában láttuk, gyakori hiba ezeknek a formáknak – a fentebb ismertetett elveknél megfelelően – élettelen jelentő főnevek helyettesítésekor történő alkalmazása (vagyis *ello/lo=az), illetve az egyeztetett határozott névelő főnévi előzmény nélküli használata. Ez azért lehetséges, mert nem világos a tanuló számára, hogy ezek valójában nem semlegesnemű formák – hiszen ez a nem ismeretlen a spanyolban –, hanem nyelvtani nemmel rendelkező főnév *hiánya* miatt szükségeszerűen *nem egyeztetett alakok* – más szóval, nincs mihez egyeztetni őket, mivel nem főnévre vonatkoznak, hanem általában egy egész mondatra vagy tagmondatra.

Az előző fejezet b), c) és d) pontjában ismertetett és elemzett hibák – vagyis a *lo* forma alkalmazása élettelen jelentő főnév helyettesítésére alanyi szerepkörben vagy előljáróval, valamint a magyar főmondati utalósónak megfelelően –, valamint közvetten az e) pont egyértelműen azt bizonyítják, hogy a tanulók gyakran azonosítják ezt a spanyol alakot a magyar *az* formával, amely szintén több funkciót is ellát (élettelen jelentő főnevet helyettesítő személyes névmás, mutató névmás, határozott névelő, főmondati utalósó), amelyeket néha nehéz világosan elkülöníteni egymástól.

A fentiekből kitűnik, hogy a *lo* használata a spanyol nyelv tanítása szempontjából egyáltalán nem marginális kérdés, érdemes nagyobb figyelmet fordítani az ezzel kapcsolatos nyelvtani hibákra, hiszen azok rámutatnak a tanuló tudásának a spanyol alaktan és mondaton néhány fontos kérdésre vonatkozó hiányosságaira (pl. a hangsúlyos és hangsúlytalan, illetve a nem változékony alakú személyes névmások használata, a főnévi előzmény meglétének vagy hiányának fontossága, az összetett mondatok helyes felépítése stb.). De véleményem szerint az itt vizsgált mondatokban előforduló, az anyanyelv által érezhetően befolyásolt nyelvtani hibák a nyelvtanítás módszereinek általános problémáira is utalnak. A fenti példák alapján levont következtetéseket összegezve ugyanis kijelenthetjük, hogy a vizsgált esetek nagy részében az elkövetett

nyelvtani hibák lényegében a magyar névszórendszer bizonyos elemeinek (élő/élettelen oppozíció, *lo* és *az* azonosítása) a spanyol névszórendszerre történő helytelen alkalmazása, átültetése miatt fordulnak elő. A tanult és az anyanyelv különböző nyelvtani kategóriáinak azonosítása azt jelenti, hogy a tanuló nem ismeri eléggé ezeket a kategóriákat, azaz nyelvtantudása hiányos, és az ebből fakadó bizonytalanságot anyanyelvének ismert nyelvtani elemeinek alkalmazásával igyekszik ellensúlyozni, aminek az eredménye, hogy az idegen nyelvre átültetett mondatokon „átütnek” anyanyelvének jellegzetes jegyei. Természetesen minél biztosabbak azonban a tanulónak az idegen nyelv nyelvtanára vonatkozó ismeretei, annál kevésbé érvényesülnek anyanyelvének hatásai. Ahhoz, hogy a tanuló világosan lássa a két nyelv nyelvtana közötti különbségeket és egymástól függetlenül, biztosan alkalmazza az eltérő grammatikai szabályokat, mind a tanult idegen nyelv, mind az anyanyelv terén nagyobb hangsúlyt kell fektetni a nyelvtan tanítására és gyakorlására. A hagyományos nyelvtanközpontú nyelvtanítási módszerek hibájául azt szokták gyakran felróni, hogy szinte kizárólag a nyelvtani szabályok elsajátítására összpontosítottak, pedig a grammatikai szabályok ismerete nem elegendő a különböző helyzeteknek megfelelő közlésforma kiválasztásához és helyes alkalmazásához. A válaszképpen kifejlesztett és egyre nagyobb tért hódító modern szituációcentrikus módszerek a nyelvtannal szemben a kommunikációkészség fejlesztését tartják elsődleges szempontnak, csakhogy – mint láttuk – éppen a tökéletlen nyelvtani ismeretek által előidézett hibák okoznak leginkább kommunikációzavart. Nyilvánvaló tehát, hogy egyik szempont sem érvényesülhet a másik rovására, hiszen akkor a nyelvtanítás nem éri el célját. Kézenfekvő megoldást a két módszer előnyeit egyesítő, az alapos, biztos nyelvtani tudást és a kommunikációkészséget egyaránt szem előtt tartó, kiegyensúlyozott módszerek kifejlesztése és alkalmazása jelentene.

Berta Tibor